

CRITERIA, INDICATORS AND LEVELS OF DEVELOPMENT LEADERSHIP POTENTIAL OF CADETS КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ РОЗВИТКУ ЛІДЕРСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ КУРСАНТІВ

Holiardyk N.A. / Н. А. Голярдик

Candidate of Psychological Sciences, associate professor / к. психол. н., доцент

ORCID: 0000-0001-9624-7582

National Academy of the State Border Service of Ukraine

named after Bohdan Khmelnytskyi, 29000

Національна академія Державної прикордонної

служби України ім. Б. Хмельницького, 29000

Анотація. У тезах розкрито лідерський потенціал курсантів, визначені критерії, показники та рівні розвитку лідерського потенціалу курсантів.

Ключові слова: лідерський потенціал, критерії, показники, рівні розвитку лідерського потенціалу курсантів.

Abstract. The theses revealed the leadership potential of cadets, defined criteria, indicators and levels of development of leadership potential of cadets.

Key words: leadership potential, criteria, indicators, levels of development of leadership potential of cadets.

Успішність військово-професійної діяльності залежить від наявності і розвитку в певній особистості професійно важливих якостей, а також від відповідності цих якостей вимогам професії. Для курсантів, які прагнуть до професійного зростання, важливо мати розвинені соціальні, професійні та лідерські якості. Це особливо актуально для тих, хто планує займати керівні посади, такі як командир, інженер, вихователь. Для успішного виконання своїх обов'язків і вирішення завдань у відповідності з посадовими та соціальними вимогами, необхідно мати розвинені лідерські якості, що можуть бути розвинуті в процесі лідерської підготовки [3].

Лідер-курсант – це особа, яка здатна нести відповідальність за керівництво та координацію дій команди в рамках спільного завдання, зберігати її єдність і турбуватися про кожного військовослужбовця, допомагаючи їм досягнути спільної мети та вести їх до неї, ставлячи приклад іншим.

Це означає, що курсант має не тільки здібності до лідерства, але й володіє навичками та знаннями, необхідними для успішного керування колективом. Такий курсант може бути ефективним лідером в будь-якій ситуації, будь то військова операція, навчальний процес чи повсякденне життя в гуртожитку.

Лідерство курсанта – це його здатність забезпечити в підрозділі три головні потреби особового складу, а саме: успішно виконувати загальне завдання; працювати злагоджено в колективі; максимально задовольняти індивідуальні потреби кожного військовослужбовця.

Лідерський потенціал курсанта може бути визначений за допомогою різних методів та інструментів, таких як аналіз особистісних якостей та здібностей, використання моделей особистісних рис та компетенцій лідерства, тестування та асесмент-центрів.

Чітке регулювання, планування та передбачуваність подій, комфортні

умови для проживання, відсутність очевидних загроз для життя та здоров'я - ці фактори вимагають від командира розвинути так звані "гарнізонні" якості: дисципліну, патріотизм, ретельність, педантичність, кмітливість, розсудливість, комунікабельність, наявність педагогічних та психологічних здібностей, почуття обов'язку та готовність жертвувати особистими інтересами на користь спільної мети та працьовитість. На думку О. Бойка, наявність цих двох груп психологічних якостей для мирного і воєнного часу роблять з офіцера лідера [1].

Критерії та показники розвитку лідерського потенціалу курсантів можуть включати наступні елементи:

1. Самооцінка: курсант має вміти оцінити свої сильні та слабкі сторони, бути відкритим до вдосконалення та готовим до самовдосконалення.
2. Мотивація: курсант має мати явну мотивацію до досягнення лідерської позиції та готовність до виконання завдань, які допоможуть йому у цьому.
3. Комунікативність: курсант має вміти ефективно спілкуватися та працювати у команді. Він має бути готовий слухати інших та вислуховувати свої думки та ідеї.
4. Лідерські навички: курсант має мати базові знання та навички у керуванні людьми, прийнятті рішень та вирішенні проблем.
5. Адаптивність: курсант має бути готовим до змін та адаптуватися до різних ситуацій та умов.
6. Самодисципліна: курсант має мати вміння планувати свій час та дотримуватися графіку роботи, що допоможе йому досягти своїх цілей та завдань.
7. Креативність: курсант має мати здатність до творчого мислення та інноваційного підходу до розв'язання проблем та завдань.

Узагальнюючи, для розвитку лідерського потенціалу курсантів необхідно поєднувати розвиток особистих якостей (самооцінка, мотивація, комунікативність, креативність) та професійних навичок (лідерські навички, адаптивність, самодисципліна). Важливо також враховувати особливості особистостей та їхнє лідерське потенціалу, щоб забезпечити ефективний розвиток кожного курсанта [2].

Можна виділити декілька рівнів розвитку лідерського потенціалу курсантів у контексті військового навчання:

- 1) **Потенційний лідер.** Це курсанти, які проявляють ознаки лідерства, але ще не мають достатньої кількості знань, навичок і досвіду для того, щоб стати повноправним лідером.
- 2) **Молодий лідер.** Це курсанти, які знаходяться на початковому рівні лідерства і мають базові знання та навички управління людьми.
- 3) **Середній лідер.** Це курсанти, які мають деякий досвід управління людьми і знаходяться на середньому рівні розвитку лідерського потенціалу.
- 4) **Високий лідер.** Це курсанти, які мають високий рівень лідерських здібностей і можуть успішно керувати командою.

Кожен з рівнів розвитку лідерського потенціалу має свої характеристики та вимоги. Потенційний лідер, як правило, є обдарованим та має потенціал для розвитку в лідера. Однак, їм ще не вистачає знань та навичок для того, щоб повноцінно керувати людьми. Для цього необхідно багато вчитися та набирати досвіду.

Основні складові формування лідерських якостей у курсантів ВВНЗ:

1. Розвиток особистісних якостей. Курсанти повинні бути здатні до саморозвитку, самоконтролю та самоорганізації. Важливо виховувати в них такі якості, як відповідальність, дисципліна, наполегливість, цілеспрямованість.

2. Розвиток комунікативних навичок. Лідер повинен бути здатним ефективно спілкуватися з людьми, вміти слухати та розуміти їхні потреби та проблеми.

3. Розвиток навичок керування командою. Курсанти повинні навчитися організовувати та керувати роботою команди, розподіляти обов'язки та вирішувати конфлікти.

4. Розвиток лідерських якостей. Курсанти повинні навчитися бути прикладом для інших, мати вплив на людей та бути здатними приймати рішення в складних ситуаціях.

Для досягнення цих цілей можна використовувати різноманітні методики та інструменти, такі як тренінги, семінари, рольові ігри та інші форми активної роботи з курсантами. Важливо також забезпечити позитивний психологічний клімат та створити умови для розвитку кожного курсанта як особистості та лідера.

Розвинений лідер має достатній рівень знань та досвіду, щоб ефективно керувати людьми. Вони можуть знаходити рішення в непередбачуваних ситуаціях та бути успішними в ефективному управлінні ресурсами. Такі лідери також здатні вирішувати конфлікти та мотивувати людей до досягнення спільних цілей.

Отже, усі рівні лідерського потенціалу мають свої переваги та недоліки, але головне завдання кожного лідера - це постійний розвиток та покращення своїх навичок та якостей керівництва.

Література

1. Бойко О. В. Теоретико-методичні проблеми формування лідерської компетентності майбутніх офіцерів Збройних Сил України Львів, АСВ, 2014. 543 с.

2. Калашнікова С. А. Освітня парадигма професіоналізації управління на засадах С. А. Калашнікова. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2010. 379 с.

3. Сердюк Ю. І. Педагогічні умови формування лідерських якостей курсантів ВВНЗ у процесі навчання загальновійськових дисциплін / Ю. І. Сердюк, Д. В. Іщенко // Зб. наук. праць НАДПС України. Серія : Педагогічні і психологічні науки. 2010. № 56. С. 123–126.